

Overblikshjulet

Et overbliksskema til arbejdet med bæredygtighed
på social- og sundhedsskoler

Indhold

1. Introduktion til overblikshjulet	2
1.1. Formål og målgruppe.....	3
1.2. Bæredygtighed.....	3
2. Overblikshjul.....	4
2.1. Spørgeskema: Vejledning til anvendelse af overblikshjul.....	5
3. Drift.....	6
3.1. Indkøb	7
3.2. Transport.....	7
3.3. Forplejning.....	8
3.4. Faciliteter	8
3.5. Udeareal.....	9
4. Driftspersonale.....	10
4.1. Motivation for bæredygtighed.....	11
4.2. Kompetencer til bæredygtighed.....	11
5. Elever/kursister	12
5.1. Motivation for bæredygtighed	13
5.2. Uddannelse.....	13
5.3. Oplæring	14
5.4. Dannelse	14
6. Undervisere	15
6.1. Motivation for bæredygtighed	16
6.2. Kompetencer for bæredygtighed.....	16
6.3. Arbejde med bæredygtighed	17
7. Skolens ledelse	18

7.1. Motivation for bæredygtighed.....	19
7.2. Kompetencer for bæredygtighed.....	19
7.3. Arbejde med bæredygtighed	20
8. Skolen på tværs	21
8.1. Strategi.....	22
8.2. Partnerskaber	22
8.3. Kommunikation	23
8.4. Videndeling	23
8.5. Sundt arbejdsmiljø og trivsel.....	24
8.6. Bæredygtigt mindset.....	24
9. Udfyld overblikshjulet	25
9.1. Noter til overblikshjulet.....	26

Bidragydere:

Videnscenter for Velfærdsteknologi

Simon Elsborg Nygaard, Faglig konsulent, Ph.d. i bæredygtig trivsel

Randers Social og Sundheds Skole

SOSU FYN

1. Introduktion til overblikshjulet

1.1. Formål og målgruppe

Overblikshjulet er et praktisk værktøj, der hjælper social- og sundhedsskoler med at skabe overblik over deres bæredygtighedsarbejde.

Målgruppen er nøglepersoner i bæredygtighedsarbejdet. Nøglepersoner er personer, som arbejder direkte med at fremme bæredygtighed på skolen eller har andre vigtige funktioner hermed.

Ved at bruge redskabet kan nøglepersoner få bedre overblik over skolens arbejde med bæredygtighed på tværs af tid og forskellige aktører i arbejdet.

Overblikket kan bruges til at vurdere, fx hvor det er bedst og mest oplagt at sætte ind i skolens arbejde med bæredygtighed samt vurdere, hvorvidt der har været fremgang på de parametre, som skolen arbejder med.

Denne viden kan igen bruges, når der skal kommunikeres internt og eksternt, når der skal laves strategier, eller når motivation og adfærdændringer i forhold til den bæredygtige omstilling, skal understøttes.

1.2. Bæredygtighed

Når vi skriver bæredygtighed, refererer vi til Brundtland-kommissionens rapport Vores fælles fremtid fra 1987, hvor bæredygtig udvikling defineres som ”... en udvikling der opfylder de nuværende behov, uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare.” Bæredygtighed har desuden en miljømæssig, en social og en økonomisk komponent.

Som det fremgår af de spørgsmål, som overblikskredskabet stiller, er der her særligt fokus på det miljømæssige og det sociale.

Som nøgleperson indenfor arbejdet med bæredygtighed er det vores antagelse, at du allerede er bekendt med bæredygtighedsbegrebet, så derfor uddyber vi det ikke nærmere her. I fald du vil læse mere, kan det gøres i kilden Vores Fælles Fremtid fra 1987 eller diverse andre steder.

2. Overblikshjul

Overblikshjulet udpeger seks områder indenfor skolens arbejde med bæredygtighed, som er relevante at få overblik over:

2.1. Spørgeskema: Vejledning til anvendelse af overblikshjul

Spørgeskema er udviklet for at undersøge, i hvilket omfang skolen arbejder med bæredygtighed på tværs af forskellige områder. Formålet er at skabe et overblik over eksisterende tiltag samt identificere potentialer for yderligere udvikling.

Der stilles 23 spørgsmål, som besvares på en Likert-skala fra 1 ("meget lav grad") til 5 ("meget høj grad").

Hvert spørgsmål suppleres med eksempler for at tydeliggøre forståelsen. Ligeledes er det muligt at uddybe tanker i besvarelsen af spørgsmålet i kommentarfeltet.

Når alle spørgsmålene er besvaret, kan du på sidste side afkrydse felterne i overblikshjulet ud fra dine svar. Herved får du et overblik over, hvordan I aktuelt arbejder med bæredygtighed, og hvor langt I er fremme. Hvis der er punkter i overblikshjulet, der ikke er relevante, eller som I ikke kan svare på, så går I blot gå videre til næste del.

3. Drift

3.1. Indkøb	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Foretager vores skole bæredygtige indkøb?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miljøcertificerede, fx rengøringsmidler, kontorartikler og inventar • Genbrugte varer, fx inventar og it-udstyr • Ressourcebesparende, fx i forhold til vand, energi, materialer • Holdbare – fokus på indkøb af kvalitetsvarer fremfor billigste løsning • Mulige at reparere til en overkommelig pris – evt. krav herom i udbudsbeskrivelser 					
<p>Kommentar:</p>					

3.2. Transport	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Understøtter og informerer vores skole om bæredygtig transport?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informationskampagner • Opfordringer til bæredygtig transport • Stille køretøjer med lav klimabelastning til rådighed for medarbejdere • Sikre beskyttelse af bløde trafikanter • Skoleåbning og skoleluk udenfor myldretiden 					
<p>Kommentar:</p>					

3.3. Forplejning	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
Spørgsmål: Tilbyder skolen bæredygtig forplejning?	X	X	X	X	X
Eksempler: <ul style="list-style-type: none"> • Kantinedriften har fokus på at reducere forbruget af kød og andre klimabelastende råvarer • Der skiltes med, hvilke retter der er mere eller mindre klimabelastende • Der gøres en indsats for at minimere madspild • Bæredygtighed spiller en vigtig rolle for kantineudvalget • Kantinepersonalet er på kurser i bæredygtig kantinedrift • Kantinedriften tilbyder ernæringsrigtig kost 					
Kommentar:					

3.4. Faciliteter	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
Spørgsmål: Drives skolens faciliteter bæredygtigt?	X	X	X	X	X
Eksempler: <ul style="list-style-type: none"> • Om der stilles krav til leverandører om ordentlige arbejdsforhold og anvendelse af bæredygtige materialer i forbindelse med byggeopgaver, herunder reparation af bygninger • Sikring af behageligt og ensartet indeklima • Energibesparende og automatiserede løsninger til fx styring af lys og temperatur • Minimering af strømforbrug i it-driften • Minimering af energiforbrug på baggrund af kvantitative målinger og opfølgning herpå • Sørge for maksimal genanvendelse af ressourcerne både internt og eksternt • Information til elever/kursister og medarbejdere, om hvordan de kan bidrage til et lavere ressourceforbrug på skolen 					
Kommentar:					

3.5. Udeareal	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Hvis udearealer haves, indgår disse så i skolens arbejde med bæredygtighed?</p>	x	x	x	x	x
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbejde med biodiversitet på skolens udearealer • Minimering af brugen af sprøjtegifte • Forekomst af spiselige bær, frugter og krydderurter på skolens område • Få skolens elever/kursister og personale ud på udearealerne, fx for at få frisk luft og lys, bevæge sig eller blot være i det grønne • Inspirere til at komme udenfor og bruge hvad der måtte være af faciliteter, fx ved at rykke undervisning og arrangementer udenfor, hvor det er muligt 					
<p>Kommentar:</p>					

4. Driftspersonale

4.1. Motivation for bæredygtighed	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Er skolens driftspersonale motiverede for at arbejde med bæredygtighed?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har en umiddelbar lyst til at arbejde med bæredygtighed • På et personligt plan synes at bæredygtighed er nødvendigt, vigtigt og meningsfuldt • På et fagligt plan synes at bæredygtighed er nødvendigt, vigtigt og meningsfuldt • Efterspørger eller opsøger mere viden om og uddannelse i bæredygtighed • Engagerer sig i bæredygtighed på forskellig vis 					
<p>Kommentar:</p>					

4.2. Kompetencer til bæredygtighed	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Har skolens driftspersonale kompetencerne til at arbejde med bæredygtighed?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opleve at have den nødvendige viden og kunnen til at arbejde med bæredygtighed • Være i stand til at handle bæredygtigt i forhold til fx indkøb, forplejning og faciliteter, herunder udearealer 					
<p>Kommentar:</p>					

5. Elever/kursister

5.1. Motivation for bæredygtighed	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Er skolens elever/kursister motiverede for at lære om bæredygtighed?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har en umiddelbar lyst til det • På et personligt plan synes, at bæredygtighed er nødvendigt, vigtigt og meningsfuldt • På et fagligt plan synes, at bæredygtighed er nødvendigt, vigtigt og meningsfuldt • Efterspørger eller opsøger mere viden om og uddannelse i bæredygtighed • Engagerer sig i bæredygtighed på forskellig vis 					
<p>Kommentar:</p>					

5.2. Uddannelse	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Arbejder eleverne/kursisterne med bæredygtighed i deres uddannelse?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bæredygtighed indgår som en central og obligatorisk del af uddannelsen • Bæredygtighed bliver inkluderet i uddannelsen, hvor det er muligt 					
<p>Kommentar:</p>					

5.3. Oplæring	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Arbejder eleverne/kursisterne med bæredygtighed i deres oplæring?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bæredygtighed om skolen prøver at fremme elementer af bæredygtighed i elevernes/kursisternes oplæring i bæredygtighed Skolen taler med eleverne/kursisterne og oplæringsstederne om bæredygtighed Skolen opfordrer eleverne/kursisterne og oplæringsstederne til at arbejde med bæredygtighed i oplæringen 					
<p>Kommentar:</p>					

5.4. Dannelse	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Arbejder eller beskæftiger eleverne/kursisterne sig med bæredygtighed som led i deres almene eller faglige dannelse?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> Der er et skolemiljø med synligt fokus på bæredygtighed fx i form af tøjbytte, genbrugsdage, mulighed for bæredygtig mad, foredrag, bæredygtig livsstil med mere Bæredygtighed indtænkes i studierejser Eleverne/kursisterne inspireres til og lærer om, hvordan livskvalitet kan opnås mere bæredygtigt og med lavere forbrug 					
<p>Kommentar:</p>					

6. Undervisere

6.1. Motivation for bæredygtighed	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Er skolens undervisere motiverede for at inddrage bæredygtighed som et element i undervisningen?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har en umiddelbar lyst til det • På et personligt plan synes, at bæredygtighed er nødvendigt, vigtigt og meningsfuldt • På et fagligt plan synes, at bæredygtighed er nødvendigt, vigtigt og meningsfuldt • Efterspørger eller opsøger mere viden om og uddannelse i bæredygtighed • Engagerer sig i bæredygtighed på forskellig vis 					
<p>Kommentar:</p>					

6.2. Kompetencer for bæredygtighed	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Har undviserne kompetencerne til at inddrage bæredygtighed som element i deres undervisning?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Undviserne har den nødvendige viden i forhold til bæredygtighed i undervisningen • Om de er i stand til at motivere og engagere eleverne/kursisterne i undervisning i bæredygtighed • Kunne koble bæredygtighed til fagets kerneopgave og kerneydelser og formidle det til eleverne/kursisterne 					
<p>Kommentar:</p>					

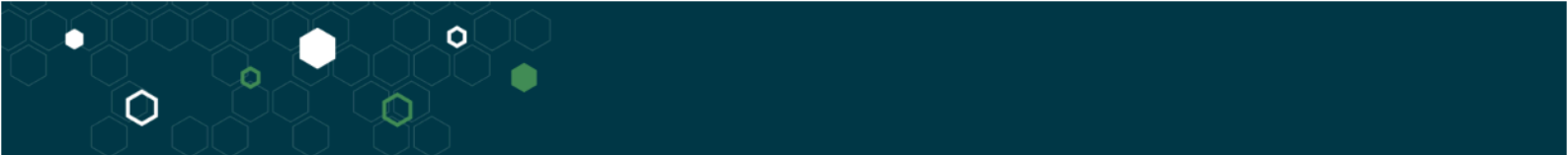
6.3. Arbejde med bæredygtighed	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Arbejder underviserne med bæredygtighed hos eleverne/kursisterne?</p>	x	x	x	x	x
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inddrage bæredygtighed i dannelsen og uddannelsen af elever/kursister • Have bæredygtighed som en del af pensum og obligatorisk læring • Arrangere foredrag og aktiviteter udover den obligatoriske undervisning • Lærerne understøtter elevernes/kursisternes egne aktiviteter og engagement i bæredygtighed 					
<p>Kommentar:</p>					

7. Skolens ledelse

7.1. Motivation for bæredygtighed	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Er skolens ledelse motiverede for at arbejde med og lede i forhold til bæredygtighed?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har en umiddelbar lyst til det • På et personligt plan synes, at bæredygtighed er nødvendigt, vigtigt og meningsfuldt • På et fagligt plan synes, at bæredygtighed er nødvendigt, vigtigt og meningsfuldt • Efterspørger eller opsøger mere viden om og uddannelse i bæredygtighed • Engagerer sig i bæredygtighed på forskellig vis 					
<p>Kommentar:</p>					

7.2. Kompetencer for bæredygtighed	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Har skolens ledelse kompetencerne til at lede indenfor bæredygtighed?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Have den nødvendige viden om bæredygtighed i forhold til alle relevante niveauer og områder af skolens arbejde • Kunne motivere og engagere medarbejdere og andre relevante aktører i arbejdet med bæredygtighed • At understøtte de nødvendige adfærdssændringer hos medarbejdere og andre relevante aktører • Kunne koble bæredygtighed til skolens kerneopgaver og kerneydelser og formidle koblingen til medarbejdere og andre relevante aktører 					
<p>Kommentar:</p>					

7.3. Arbejde med bæredygtighed	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
Spørgsmål: Arbejder skolens ledelse med bæredygtighed?	X	X	X	X	X
Eksempler: <ul style="list-style-type: none">• Indarbejde bæredygtighed i forhold til elevernes/kursisternes dannelse og uddannelse• Indtænke bæredygtighed som en rød tråd på tværs af de forskellige ledelsesopgaver• Omsætte pro-bæredygtige personlige holdninger til handlinger• Omsætte den bæredygtige strategi og visioner til konkret adfærd og forandring i dagligdagen på skolen og i skolens arbejde ud ad til• Understøttes kompetenceudvikling i forhold til bæredygtighed i form af at sikre adgang til kurser og ny viden• Bringe bæredygtighed op til fælles arrangementer, personalemøder, LUS og MUS• Klart signalere, at bæredygtighed er et nødvendigt og vedvarende fokusområde					
Kommentar:					

8. Skolen på tværs

8.1. Strategi	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Indgår bæredygtighed i skolens strategi?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bæredygtighed er skrevet ind i skolens strategi som central og uomgængelig Det er konkretiseret, hvordan strategien omsættes til daglig adfærd på tværs af skolen og forskellige funktioner 					
<p>Kommentar:</p>					

8.2. Partnerskaber	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Arbejder skolen i netværk eller med partnerskaber til fremme af bæredygtighed?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> Skolen samarbejder fx med andre vidensinstitutioner, brancheorganisationer, klynger, NGO'er, myndigheder eller lokalsamfund Skolen gør en aktiv indsats for at finde potentielle samarbejdspartnere Skolen selv opstarter samarbejder og netværk Skolen er ledende i partnerskaber og netværk 					
<p>Kommentar:</p>					

8.3. Kommunikation	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Indgår bæredygtighed som en del af skolens kommunikation?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> Fylder på skolens website eller intranet og i materiale om uddannelsen Indgår i kommunikationen til interne og eksterne partnere og interessenter Er kommunikation af bæredygtighed medtænkt i skolens vision og strategi Indgår som en del af skolens værditilbud til nuværende og potentielle elever/kursister. Dvs. om det er tydeligt, hvorfor jeres skoles arbejde med bæredygtighed gør jeres skole attraktivt at gå på 					
<p>Kommentar:</p>					

8.4. Videndeling	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Er der en god videndeling og samarbejde på tværs af medarbejderteams og organisationen, når det kommer til viden om bæredygtighed?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> Viden om bæredygtighed flyder nemt og frit imellem de relevante personer på skolen Skolens arbejde med bæredygtighed er let tilgængeligt på fx skolens website eller intranet Medarbejdere og elever/kursister på skolen ved, hvor de kan søge viden, metoder og løsninger i deres arbejde med bæredygtighed Medarbejdere og elever/kursister ved, hvem der er de ansvarlige nøglepersoner i skolens arbejde med bæredygtighed 					
<p>Kommentar:</p>					

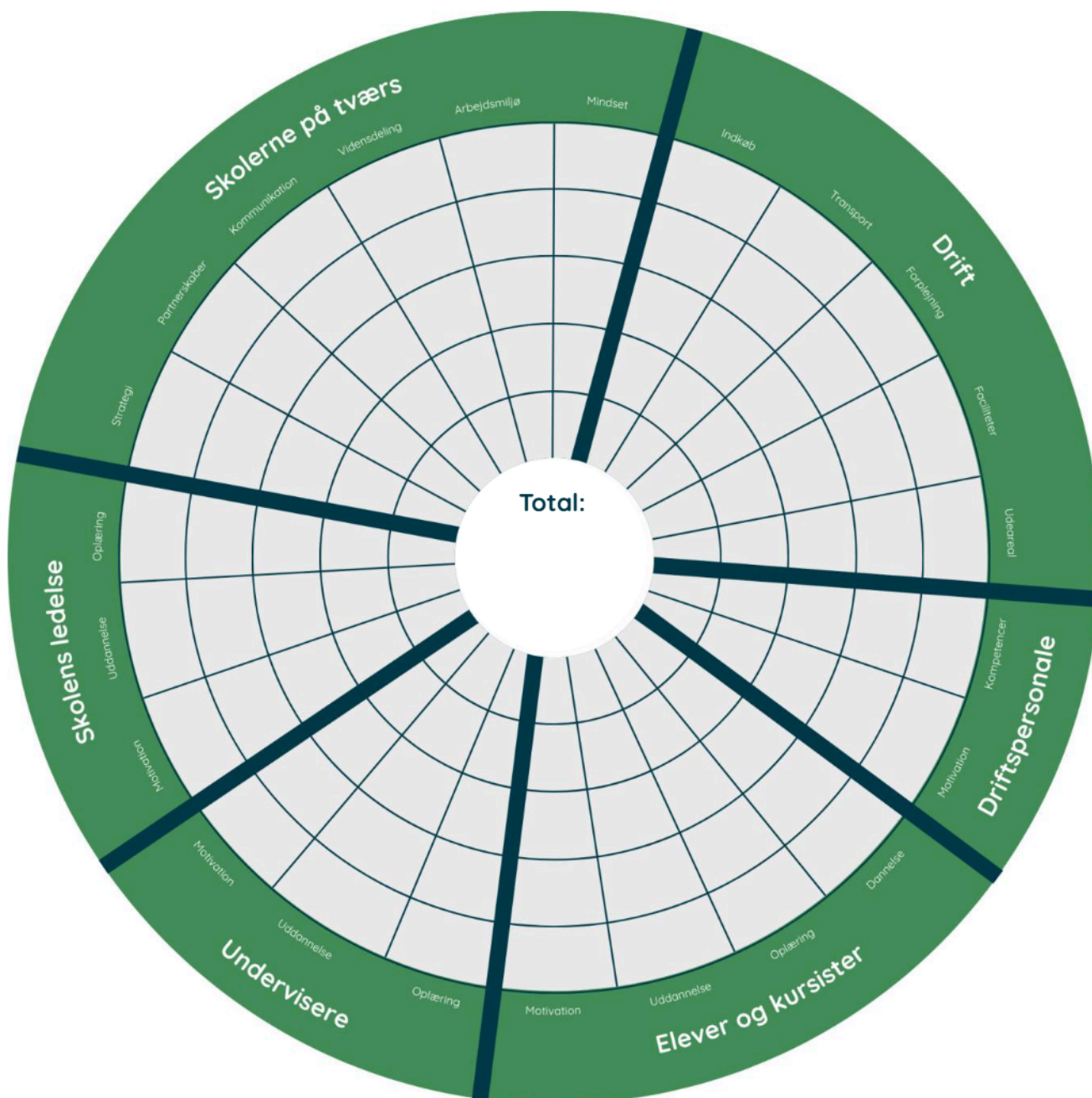
8.5. Sundt arbejdsmiljø og trivsel	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Sikrer skolen et sundt arbejdsmiljø og høj trivsel?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skolens medarbejdere og elever/kursister oplever at have et sundt arbejdsmiljø og høj trivsel • Skolen følger op på undersøgelserne gennem implementering af tiltag for at forebygge stress og fremme trivsel samt et godt psykisk arbejdsmiljø blandt elever/kursister og medarbejdere 					
<p>Kommentar:</p>					

8.6. Bæredygtigt mindset	Meget lav grad (1)	Lav grad (2)	Nogen grad (3)	Høj grad (4)	Meget høj grad (5)
<p>Spørgsmål: Arbejder skolen med tiltag for at fremme et bæredygtigt mindset hos elever/kursister og personale?</p>	X	X	X	X	X
<p>Eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Generel viden om og forståelse af bæredygtighed som vigtigt og nødvendigt • Generel åben eller positiv indstilling overfor skolens arbejde med bæredygtighed • Generel tendens til at medtænke bæredygtighed i alt, hvad der laves 					
<p>Kommentar:</p>					

9. Udfyld overblikshjulet

Under hvert af disse temaer sætter I det tal fra Likert-skalaen, som angiver jeres besvarelse af spørgsmålene. Inderste cirkel angiver laveste score og yderste cirkel angiver højeste score.

Udregn din samlede score ved at lægge dine point fra de besvarede spørgsmål sammen, og derefter dividere det samlede antal point med antallet af besvarede spørgsmål.

Meget lav grad

1 point

Lav grad

2 point

Nogen grad

3 point

Høj grad

4 point

Meget høj grad

5 point

9.1. Noter til overblikshjulet

Under hvert tema kan I uddybe, hvad I har lagt vægt på i jeres besvarelse af overblikshjulet, og supplere med konkrete observationer eller idéer til eventuelle udviklingsområder.

Skolerne på tværs

Drift

Driftspersonale

Elever og kursister

Undervisere

Skolens ledelse

